

Езикова култура

ЗА ЧЛЕНУВАНИТЕ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ОТ ЖЕНСКИ РОД, ЗАВЪРШВАЩИ НА СЪГЛАСНА

ВЛАДКО МУРДАРОВ

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. Л. АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
balgarskiezik@mail.bg

Когато съществителните от женски род, завършващи на съгласна, се членуват, ударението пада върху определителния член **-та**. Заради това се казва **любовта, мисълта, оста, песента**. Напоследък обаче все по-често в масовата речева практика тези думи се изговарят неправилно като [любовтъ], [мисълтъ], [остъ], [песентъ].

Особено чести са тези грешки при членуваните съществителни с наставка **-ост**, които се изговарят обикновено като [активносттъ], [готовносттъ], [държавносттъ], [сигурносттъ], макар че правилният изговор е **активността, готовността, държавността, сигурността**. Към тях може да се причислят още **справедливостта, необходимостта, отговорността, устойчивостта, целесъобразността**, както и още много други, при които също се чува неправилен изговор: [справедливосттъ], [необходимосттъ], [отговорносттъ], [устойчивосттъ], [целесъобразносттъ].

Основната причина за такъв изговор, който е съществено отклонение от правилата на книжовната норма, макар и да не се осъзнава от всички, трябва да се търси във влиянието от диалектите ни. По-точно, влиянието е от голяма част от източните и особено от балканските говори, където членът [-тъ] представлява стара винителна форма. Днес обаче явлението е толкова разпространено из цялата ни езикова територия, че не може да се свърже само с непреодолени диалектни навици, а се дължи повече на небрежен изговор и на погрешна представа за правилност.

Предлагат се различни обяснения за отклонението. Смята се, че дължината на повечето членувани съществителни от разглеждания тип (съществителните имена на **-ост** се състоят обикновено от три и повече срички, случаи като **гордост, смелост, храброст** са редки) е съществена и това оказва влияние, тъй като говорните органи се отпускат в края на изговарянето им и така **-та** се превръща в [-тъ].

Има предположение, че влияние оказват и членуваните съществителни, завършващи на гласна, като **гората, жената, реката, съдбата**. При тях обаче ударението не пада върху члена и гласната **а** в него естествено потъмнява и се изговаря като [ъ].

Съществува и мнение, че членът за мъжки род, в който буквата **а** е употребена условно и се чете [ъ], както е във **върха, града, мъжа, света, сина** [изговор *върхъ, градъ, мъжъ, светъ, синъ*], вероятно също влияе за изговор [-тъ] вместо **-та** на члена при съществителните от женски род.

От гледище на правоговорната норма обаче, когато ударението пада върху члена **-та**, той трябва задължително да се изговаря [-*та*], а не [-*тъ*]. Необходимо е този факт да се осъзнае от всички, за да се стремят да избягват неправилния изговор поне в публичните си словесни изяви.

***

Специално внимание трябва да се отдели и на съществителните от женски род като **нощ, мощ, помощ, свещ**, които също се членуват с член **-та** – **нощта, мощта, помощта, свещта**. В писмената практика често се допускат грешки, свързани с изпускане на буквата **т**. Вероятната причина за това е, че с буквата **щ** се означава съчетанието от два звука [*шт*].

✉ Проф. д.ф.н. Владко Мурдаров
Секция за съвременен български език.
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

Публикувано: 22 декември 2017